

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU SKELBIANT INFORMACIJĄ APIE TEIKIAMAS PASLAUGAS LIGONINĖJE TYRIMO

2023 m. rugpjūčio 2 d. Nr. (23)SN-98)SP-64
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gautas Pareiškėjo¹ skundas, kuriame nurodoma: „Atvykes su mažamečiu vaiku į ligoninę laukiamajame pamačiau kad vaiko sauskelnėms pakeisti skirta patalpa turi užrašą "Mamos ir vaiko kambarys". Man, kaip vaiko tėvui, buvo nesmagu, kad aš lyg ir neturiu teisės pakeisti savo vaikui sauskelnių.“ (citatu kalba netaisyta).

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė (toliau vadinama ir – Lygių galimybių kontrolierė) 2023 m. birželio 5 d. raštu Nr. 23(SN)-98)S-250 kreipėsi į VšĮ Vilniaus universiteto ligoninei Santaros klinikos (toliau – Klinikos), prašydama pateikti informaciją bei atsakyti į klausimus:

1. „Ar galite patvirtinti šiame rašte nurodomas aplinkybes?
2. Ar VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikos Vaikų ligoninėje (toliau – Vaikų ligoninė) prie vaikų pervystymo patalpos kabo užrašas (-ai) „Mamos ir vaiko kambarys“?
3. Ar Vaikų ligoninės patalpa, skirta pervystyti vaikams, gali naudotis visi vaikus lydintys asmenys, nepaisant lyties?
4. Ar ketinama užrašus prie vaikų pervystymo patalpų pakeisti į neutralų pavadinimą, pvz., „Vaiko pervystymo kambarys“?

Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su tyrimui reikšmingomis aplinkybėmis.

---

¹ Asmens duomenys Tarnybai žinomi.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Klinikos 2023 m. birželio 22 d. raštu pranešė, jog Klinikų vaikų ligų padaliniuose yra patalpos, skirtos kūdikių ir vaikų priežiūros poreikiams tenkinti. Patalpomis gali naudotis visi pacientus lydintys asmenys pagal poreikį (pervystyti, pamaitinti ir pan.). Klinikos patvirtino, jog ant minėtų durų kabo iškaba „Mamos ir vaiko kambarys“. Informavo, kad dėl užtrukusių viešojo pirkimo procedūrų laikinos durų iškabos nebuvo pakeisto nuolatinėmis; šiuo metu naujos iškabos užsakytos, vyksta keitimo procesas ir artimiausiu metu minėta iškaba bus pakeista neutralia „Vaiko kambarys“.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių 7 straipsnyje įtvirtinta, jog prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą (2 p.); užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 8 punkte nurodytą atvejį (3 p.).

10 straipsnio 8 punkte nurodoma, jog diskriminacija nelaikomi atvejai, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

2004 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir

užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam 5 vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio

įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju buvo gautas asmens skundas, kuriame nurodoma, jog Klinikų Vaikų ligoninėje ant pacientams skirtos vaikų priežiūros kambario durų kabo užrašas „Mamos ir vaiko kambarys“, taigi informacijoje apie pacientams skirtas paslaugas buvo išskirtos tik moterys (motinos). Teigtina, kad minėta informacija suponuoja, jog naudojantis vaiko priežiūros kambariu teikiama pirmenybė konkrečios lyties asmenims – moterims.

Šiuo atveju pirmenybės teikimas informacijoje apie paslaugas vienos lyties asmenims neturi jokio teisėto tikslo ar pagrindo, todėl neturėtų būti naudojamas (Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 3 p., 10 str. 8 p.).

Atsakyme Tarnybai rašte Klinikos patvirtino, jog užrašas „Mamos ir vaiko kambarys“ bus artimiausiu metu pakeistas į neutralų užrašą „Vaiko kambarys“.

2023 m. rugpjūčio 2 d. tarnybos atstovė telefonu susisiekė su VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikos (toliau – Klinikos) vaikų ligų padalinių atsakinga darbuotoja. Ji paaiškino, jog Klinikos vaikų ligų padaliniuose kabėjęs užrašas „Mamos ir vaiko kambarys“ liepos mėn. pradžioje pakeistas į užrašą „Vaiko kambarys“. Klinikos peržiūrėjo visas iškabas ant patalpų, skirtų pacientams, durų, ir pakeitė jas neutraliais lyčiais užrašais.

Klinikos patvirtino, kad pacientams bei juos lydintiems asmenims, nepaisant jų lyties, taikomos vienodos naudojimosi minėtu kambariu sąlygos.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punkto nuostatas, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, tyrimas dėl galimos diskriminacijos paslaugų teikimo srityje nutrauktinas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu ir 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo Nr. (23)SN-98 tyrimą nutraukti, nutraukus lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Klinikas.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė